

**RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLAR AHOLI FAROVONLIGINI
OSHIRISH MASALALARI: MUAMMO VA YECHIMLAR**

Shaxnoza Qobilova

Qarshi davlat universiteti "Iqtisodiyot" kafedrası o'qituvchisi

E-mail: shshahnoza427@gmail.com

Tel: +998995814150

Annotasiya: Maqolada iqtisodiy tengsizlik, global daromad taqsimoti, dunyo aholisining daromadlar tengsizligi muammolari, boy va qambag'al aholi qatlami daromadlari o'rtasidagi tafovutni pasaytirish orqali qambag'allik darajasini pasaytirish, aholi turmush darajasini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish, farovonlik masalalari, aholini toza ichimlik suvi bilan ta'minlash, turli kasalliklarga kurashish, Gender tengsizligi masalalari, aholini uy-joy masalalari, ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlam aholini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, sifatli ta'lim, bandlikni ta'minlash va tadbirkorlikni rivojlantirish orqali farovonlikka erishish yo'llari haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: iqtisodiy tengsizlik, tengsizlik darajasi, aholi turmush darajasi, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish, aholi bandligi, qashshoqlik, aholi daromadlari tengsizligi, BMTning Taraqqiyot dasturi, globallashtirish, O'zbekiston Respublikasining "Kambag'allikdan farovonlik sari" dasturi.

Аннотация: В статье рассматривается экономическое неравенство, глобальное распределение доходов, проблемы неравенства доходов населения мира, снижение уровня бедности за счет снижения разрыва между доходами богатых и бедных слоев населения, социально-экономическое развитие уровня жизни населения, вопросы благосостояния, обеспечение населения чистой питьевой водой, борьба с различными заболеваниями, вопросы гендерного неравенства, обеспечение населения жильем и т. д. государственной поддержки социально малообеспеченных слоев населения, качественного образования, речь идет о способах достижения благополучия путем обеспечения занятости и развития малого бизнеса и предпринимательства.

Ключевые слова: экономическое неравенство, уровень неравенства, уровень жизни населения, социально-экономическое развитие, занятость населения, бедность, неравенство доходов населения, глобализация, **Программа развития ООН, Программа Республики Узбекистан "от бедности к благосостоянию"**.

Abstract: The article examines economic inequality, global income distribution, problems of income inequality in the world, reducing poverty by reducing the income gap between rich and poor segments of the population, socio-economic development of the standard of living, welfare issues, providing clean drinking water to the population, combating various diseases, gender inequality, ensuring housing for the population, etc. government support for socially disadvantaged segments of the population, high-quality education, and ways to achieve well-being through employment and the development of small businesses and entrepreneurship.

Keywords: economic inequality, level of inequality, standard of living of the population, socio-economic development, employment, poverty, income inequality, United Nations Development Program, globalizasion.

Kirish

Iqtisodiy tengsizlik - bu jamiyatda turli guruhlarning daromad, boylik va resurslarga bo'lgan imkoniyatlarining notekis taqsimlanishi natijasida yuzaga keladigan muammo hisoblanadi. Bu muammo ijtimoiy barqarorlikka, iqtisodiy o'sishga va jamiyat farovonligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shunday ekan, iqtisodiy tengsizlikni tahlil qilish va uni bartaraf etish bo'yicha samarali choralar ishlab chiqish dolzarb masaladir.

Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning mazmuni, omillari, ko'lamlari va muammolarini o'rganish davlat siyosatining asosiy vazifalaridan biri bo'lib kelgan. Bunday muhim masalalarni samarali hal etish ko'p jihatdan odamlarning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot sir-asrorlarini, ularning talab va xususiyatlarini, qonun va qoidalarni, amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarning maqsad va mohiyatini chuqur anglashiga bog'liq. Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash, iqtisodiyotni modernizatsiya va diversifikatsiya qilish bo'yicha tanlab olingan strategiyalarning amalga oshirilishi natijasida mamlakatimiz iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishning barqaror sur'atlarini ta'minlash, moddiy farovonlikni oshirish bo'yicha jahondagi sanoqli davlatlar qatoridan joy oldi. Xususan, "Aholining bandligini ta'minlash, yoshlar va ishsiz fuqarolarni davlat hisobidan malakali kasb-hunarga o'rgatish, oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish, aholining ehtiyojmand qatlamini manzilli qo'llab-quvvatlash orqali 2026-yilgacha kambag'allikni ikki baravar kamaytirish, viloyatda boshqaruv tizimini yo'lga qo'yish. Ijtimoiy himoya sohasini isloh qilish, ijtimoiy xizmatlar sifati va ko'lamini oshirish, aholini toza ichimlik suvi bilan ta'minlash, zamonaviy yo'l-kommunikatsiya tarmoqlarini barpo etish, jamoat transporti va viloyatlararo muntazam

avtomobil, temir yo‘l va havo yo‘llari qatnovini takomillashtirish, yirik loyihalarni amalga oshirish; umuman uy-joy masalasi, aholi uchun qulay yashash sharoitlarini yaratish...” Prezident Sh.Mirziyoyevning **Yangi O‘zbekiston Taraqqiyot strategiyasida** belgilangan.

Materiallar va uslublar

Ushbu maqolada iqtisodiy tengsizlikni o‘rganish uchun statistik tahlil, taqqoslash va empirik usullardan foydalanildi. BMT, Jahon banki, USAID xalqaro tashkiloti, “Kredit Suisse” moliyaviy guruhi, OKSAM xalqaro tashkiloti ma’lumotlari asosida iqtisodiy tengsizlik ko‘rsatkichlari tahlil qilindi.

Tahlil va natijalar

Darvoqe, dunyo hamjamiyati ko‘rsatkichlarini tahlil qiladigan bo‘lsak, dastlab 1992-yilda BMTning Taraqqiyot dasturi kvintillar bo'yicha global daromad taqsimotini aks ettiruvchi ma'lumot jadvalini e'lon qildi. Natijada paydo bo'lgan **"shampan vinosi"** kabi diagrammasi boylar va kambag'allar o'rtasidagi tafovutning ramziga aylandi. Shunga ko'ra, bu ko'rsatkich salkam 30-yil o'tgach, aholining eng kambag'al qatlami 20 foiziga to'g'ri keladigan daromad miqdori atigi 2 foizga kamaydi. Shu bilan birga, dunyodagi eng boy odamlarning 1 foiziga to'g'ri keladigan daromad miqdori 1990-yildagi 18 foizdan 2022-yilda 20 foizga o'sganligini ko'rsatmoqda. Bu toifaga kiritish uchun belgilangan daromad chegarasi 32,000\$ AQSh dollariga yaqinligi aniqlandi. 2008-yildagi global moliyaviy inqirozdan so'ng, dunyoda milliarderlar soni keskin oshdi. “Kredit Suisse” moliyaviy guruhi ma'lumotiga ko'ra, dunyodagi eng boy odamlarning 1 foizi faqat 2018-yilda to'plangan barcha moddiy boyliklarning 82 foizini tashkil etdi. Dunyo aholisining eng kambag'al qatlam aholisi 50 %i ulardan hech narsa olmadi.

Daromadlar va farovonlikdagi tengsizlikning kuchayishi bir qator turli omillar bilan izohlanadi. Masalan, ish haqi darajasining turg'unligi, mehnat daromadlari ulushining pasayishi, rivojlangan mamlakatlarda ijtimoiy vaziyat asta-sekin yomonlashishi, rivojlanayotgan mamlakatlarda ijtimoiy himoyaning yetarli emasligi, aholi sonining keskin o'sishi, soliq tizimidagi o'zgarishlar, moliya bozorlarining tartibga solinishi, tezkor texnologik taraqqiyot, shuningdek, ishlab chiqarish avtomatlashtirilishi va boshqa omillarni sanash mumkin.

1. Iqtisodiy tengsizlik sabablari

Iqtisodiy tengsizlik quyidagi omillar tufayli yuzaga keladi:

Ta'lim va malaka farqlari - yuqori malakali ishchilar ko'proq daromad oladi, past malakali ishchilar esa kam maoshli ishlarda band bo'ladi.

Soliq va taqsimot siyosati - progressiv soliq tizimi yo'ligi yoki noto'g'ri taqsimot siyosati tengsizlikni kuchaytirishi mumkin.

Texnologik rivojlanish - avtomatlashtirish va raqamli texnologiyalar ba'zi ish o'rinlarini yo'qotib, yuqori bilim talab qiluvchi sohalarni rivojlantiradi.

Ijtimoiy kapital va meros - boy oilalardan chiqqan shaxslar yaxshi imkoniyatlarga ega bo'lsa, kambag'al oilalar bundan mahrum bo'ladi.

2. Iqtisodiy tengsizlikning oqibatlari

Iqtisodiy tengsizlik jamiyatga salbiy ta'sir qiladi:

Ijtimoiy beqarorlik va qashshoqlik - iqtisodiy tengsizlik ijtimoiy norozilik va jinoyatchilikni oshirishi mumkin.

Iqtisodiy o'sishning sekinlashishi - o'rta va past daromadli qatlamning iste'mol darajasi kamayadi, bu esa iqtisodiy rivojlanishga to'sqinlik qiladi.

So'nggi o'ttiz yil ichida ko'plab mamlakatlarda tengsizlik darajasi oshgan bo'lsa-da, boshqa mamlakatlarda esa deyarli o'zgarish sezilmadi. Lotin Amerikasi va Karib dengizida tengsizlik darajasi sezilarli darajada pasaygan, ammo soliq stavkalari hali ham yuqori. Ko'pgina sanoati rivojlangan mamlakatlarda ilgari qayd etilgan nisbatan past ko'rsatkichlarga nisbatan tengsizlik darajasi biroz oshdi. Bir qator Sharqiy Evropa mamlakatlarida siyosiy o'zgarishlar natijasida tengsizlik darajasi keskin oshdi. Yaqin Sharqning ba'zi hududlarida umumiy aholining turli qatlamlari o'rtasidagi tafovut kamaygan bo'lsa-da, ayrim mamlakatlar aholisi o'rtasida tengsizlik darajasi ko'paydi. Afrika va Osiyoda turli xil tendentsiyalar mavjud bo'lib, rivojlanayotgan bozor iqtisodiyoti yoki dengizga chiqqan olmaydigan rivojlanayotgan mamlakatlar qishloq hamda shahar hududlari o'rtasida mintaqalarga qaraganda, ko'proq o'xshash xususiyatlar mavjud. Umuman olganda, hozirgi kunda dunyo aholisining 2/3 qismidan

ko'prog'i daromadlar va farovonlikdagi tengsizlikka duch kelmoqda, bu esa barqaror rivojlanish istiqbollarini sezilarli darajada buzmoqda.

BMT va uning O'zbekistondagi sheriklari "Barqaror rivojlanish maqsadlari"ga erishish ustida ish olib bormoqda: ular O'zbekiston, shuningdek, butun dunyo aholisi duch kelayotgan asosiy muammolarni hal etishga qaratilgan 17 ta ulkan maqsaddan iborat. O'zbekiston 2030-yilgacha bo'lgan davrdagi global kun tartibida qo'yilgan vazifalarni bajarish va "Barqaror rivojlanish maqsadlari" sohasidagi 16 ta milliy maqsadga erishish uchun ko'plab manfaatdor tomonlar ishtirokidagi sheriklikka keng qamrovli yondashuvga sodiq ekanini tasdiqladi. Joriy o'rta muddatli reja, 2017 – 2021-yillarga mo'ljallangan milily harakatlar strategiyasi BRMni amalga oshirishda dasturilamal bo'lib xizmat qiladi. Barcha vazirliklarda BRM ustuvorligini ta'minlash uchun 2018-yil oktabrida hukumat 2030-yilgacha bo'lgan davr uchun kun tartibini haqida qaror qabul qildi, ayni qaror BRMni milily strategiyalar va dasturlar bilan muvofiqlashtirish ishiga sodiqlikni tasdiqladi. Hukumat 16 ta milliy Barqaror rivojlanish maqsadlari, 125 ta vazifa va 206 ta ko'rsatkichni ularni amalga oshirishni yengillashtirish uchun ma'qulladi.

Barqaror rivojlanish sohasidagi maqsadlar: Yer yuzida qashshoqlikka barham berish, atrof-muhit va iqlimni himoya qilish hamda dunyodagi barcha kishilar tinchlik va ravnaq topishdan bahramand bo'lishini ta'minlash bo'yicha global miqyosda harakat qilishga da'vatdir. BMTning jahonda amalga oshirish uchun harakat qilayotgan maqsadlar:

1. O'ta qashshoqlikka barham berish.
2. Ochlikka barham berish.
3. Sog'lik va farovonlik.
4. Sifatli ta'lim.
5. Genger tengligi.
6. Toza suv va sanitariya.
7. Arzon va toza energiya.

8. Munosib ish o‘rinlari va iqtisodiy o‘shish.
9. Sanoatlashtirish, innovatsiya va infratuzilma.
10. Tengsizlikni kamaytirish.
11. Barqaror shaharlar va aholi yashash joylari.
12. Mas’uliyatli iste’mol va ishlab chiqarish.
13. Iqlim o‘zgarishga qarshi kurashish.
14. Dengiz ekotizimlarini asrash.
15. Quruqlikdagi ekotizimlarni asrash.
16. Tinchlik, adolat va samarali boshqaruv.
17. Barqaror rivojlanish yo‘lida hamkorlik.

Ijtimoiy tengsizlik jamiyatlar va oilalar ichida ham kuzatilmoqda. Daromadlar tengsizligining 30 foizigacha uy xo‘jaliklari ichidagi tengsizlik sabab bo‘ladi. Gender tengsizligi darajasi pasayib borayotgan bo‘lsa-da, masalan, so‘nggi bir necha o‘n yilliklarda erkaklar va ayollar o‘rtasidagi oylik maoshida farq kamaygan bo‘lsa-da, ayollar hali ham iqtisodiy, huquqiy, siyosiy va ijtimoiy nuqtayi nazardan ancha zaifroq. Shu asnoda, dunyoning aksariyat mintaqalarida bolalar o‘limini kamaytirish va ta’lim darajasini oshirish bo‘yicha maqsadli sa’iy-harakatlar natijasi o‘laroq samarali natijalarga erishildi. Dunyo qambag‘al aholisining katta qismini bolalar tashkil qiladi. Bundan tashqari, mahalliy aholi, muhojirlar hamda qochqinlar, shuningdek, etnik va boshqa ozchiliklar kabi guruhlar kamsitish va ijtimoiy izolyatsiyaga duchor bo‘lishda davom etmoqda.

Tengsizlikning oqibatlarini nafaqat xarid qobiliyatiga ta’sir qiladi. Tengsizlik insonning umr ko‘rish davomiyligiga shuningdek, ta’lim, sog‘liqni saqlash, suv ta’minoti, sanitariya kabi asosiy xizmatlardan foydalanishiga ta’sir qiladi. Natijada bu inson huquqlarini cheklashi mumkin, masalan, kamsitish, suyiste’mol qilish hamda sud-huquq tizimidan foydalanish imkoniyati yo‘qligi. Tengsizlikning yuqori darajasi ko‘nikmalarning kengayishiga to’sqinlik qiladi, iqtisodiy va ijtimoiy harakatchanlikni

va inson salohiyatining rivojlanishini cheklaydi va natijada iqtisodiy o'sishga to'sqinlik qiladi. Bundan tashqari, bu noaniqlik, zaiflik va xavfsizlikning yo'qligi tuyg'usini kuchaytiradi, muassasalar va hukumatga bo'lgan ishonchni pasaytiradi, ijtimoiy kelishmovchilik va keskinlikni kuchaytiradi, zo'ravonlik va nizolarni keltirib chiqaradi.

Tengsizlik, shuningdek, shaxslar va jamiyatlarning iqlim o'zgarishiga moslashish va yumshatish ishlariga hissa qo'shish qobiliyatiga putur yetkazadi. Aholining uglerod solig'ini joriy etishga bo'lgan so'nggi munosabati shuni ko'rsatadiki, tengsizlikning asosiy sabablarini bartaraf etmasdan, iqlim o'zgarishiga qarshi qat'iy choralar ko'rish tobora qiyinlashib bormoqda. Texnologiya muhim tenglashtiruvchi kuch bo'lib xizmat qilishi mumkin bo'lsa-da, masalan, aloqa imkoniyatlarini kengaytirish, moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatini oshirish, savdo va davlat xizmatlaridan foydalanish imkoniyatini ta'minlash orqali - ulardan hali ham foydalana olmaydiganlar, ayniqsa, ba'zi hududlarda taraqqiyot sekinlashishi, hatto orqaga qaytishi bilan yanada ko'proq ijtimoiy izolyatsiyaga duchor bo'lishlari mumkin. Iqtisodiy o'sishga tor e'tibor - uni taqsimlash oqibatlarini inobatga olmagan holda - dunyoning ko'plab mintaqalarida daromadlar va bo'ylik tengsizligining yuqori darajasiga olib keladi degan fikr tobora ommalashib bormoqda. 2019-yilgi ko'p o'lchovli qashshoqlik indeksida keltirilgan ma'lumotlar qashshoqlik va iqtisodiy tengsizlik darajalari o'rtasidagi zaif bog'liqlikni ko'rsatadi. Olingan ma'lumotlarga ko'ra, dunyodagi kambag'al aholining uchdan ikki qismi hozirda o'rtacha daromadli mamlakatlarda istiqomat qiladi.

Xalqaro OKSFAM tashkiloti fikriga ko'ra, agar bugungi kunda mavjud bo'lgan tengsizlik darajasi o'zgarmasa, unda har bir kishi kuniga 5 dollardan ko'proq pul topishi uchun global YAIM ko'rsatkichlari 175 baravar oshishi kerak. Barqaror rivojlanishning iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik jihatlari o'rtasidagi muvozanatni ta'minlaydigan keng qamrovli, adolatli va barqaror o'sishni ta'minlash uchun aniq ehtiyoj mavjud. Masalan, 1970-yillarning oxiridan boshlab ingliz tilida so'zlashadigan rivojlangan mamlakatlarda daromadlar tengsizligi yuz yil oldin qayd etilgan yuqori darajalarga qaytdi. Evropa mintaqasidagi mamlakatlarda bu ko'rsatkichlar unchalik oshmadi. 2015-yilda dunyo yetakchilari 2030-yilgacha barqaror rivojlanish kun tartibini qabul qildilar. Unga ko'ra, tinchlikparvar, adolatli va barqaror jamiyatlarni barpo etish bo'yicha BMT 17 ta maqsadni ishlab chiqdi.

Tengsizlik uzoq muddatli ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga tahdid solishi va zo'ravonlikni keltirib chiqarishi, shuningdek turli kasalliklar va atrof-muhitning buzilishiga olib kelishi mumkinligi sababli, maqsadlardan biri, ya'ni 10 maqsad - tengsizlikni kamaytirishga, xususan, imkoniyatlar, daromadlar va ta'sir tengsizligini kamaytirishga qaratilgan. Uning vazifalari kamsituvchi qonunlar va siyosatlarini bekor qilish, global moliyaviy bozorlarni tartibga solish usullarini takomillashtirish, xavfsiz, tartibli va qonuniy migratsiyani rag'batlantirish va milliy hamda xalqaro miqyosda qaror qabul qilish jarayonlarida barcha mamlakatlarda ko'proq ovoz berish huquqini ta'minlashni o'z ichiga oladi. 2010- yildan 2016-yilgacha bo'lgan davrda ma'lumotlarga ega bo'lgan 94 mamlakatdan 60 tasida aholining eng kambag'al qatlami o'rtasida 40% daromadlari umumiy aholi daromadlaridan tezroq o'sdi. Bu tengsizlikning muqarrar yoki qaytarilmas emasligini ko'rsatadi.

Tengsizlik turli shakllarda bo'ladi va turli mamlakatlarda sezilarli darajada farq qiladi. Birlashgan Millatlar Tashkilotining qabul qilingan 17 maqsadning 10-maqsadi ham dunyoda aholi turli qatlamlarining o'rtasida tengsizlikni kamaytirish, daromadlar tengsizligi nomutanosibligini barqarorlashtirish, qambag'allik darajasini pasaytirish chora-tadbirlari uchun zamin yaratsa-da, tengsizlikka qarshi kurash muayyan mamlakatlarning atrof-muhiti, iqtisodiy ustuvorliklari va siyosiy voqeliklarini hisobga olgan holda amalga oshirilishi kerak.

Dunyoda umumjahon yondashuvi mavjud emas. Tengsizlikning barcha shakl va ko'rinishlardagi zararli oqibatlarini bartaraf etish uchun xabardorlik darajasini oshirish va siyosat masalalarida kengroq qo'llab-quvvatlash, imtiyozlar va imkoniyatlardan foydalanish.

Xulosa va tavsiyalar

Iqtisodiy tengsizlik global va mahalliy miqyosda dolzarb muammo bo'lib, uning sabab va oqibatlari chuqur tahlil qilish zarur. Uni kamaytirish uchun davlat tomonidan oqilona iqtisodiy siyosat yuritilishi, ta'lim va soliq tizimlari takomillashtirilishi lozim. Iqtisodiy tengsizlikni bartaraf etish jamiyatdagi barqarorlik va farovonlikni oshirishga xizmat qiladi.

Iqtisodiy tengsizlikni kamaytirish strategiyalari

Iqtisodiy tengsizlikni kamaytirish uchun quyidagi chora-tadbirlar tavsiya etiladi:

Ta'lim tizimini rivojlantirish - bepul va sifatli ta'lim tizimini joriy etish kambag'al qatlamning imkoniyatlarini oshiradi.

Soliq islohotlari - progressiv soliq tizimini joriy qilish va yuqori daromadli qatlamdan olinadigan soliqlarni oshirish kerak.

Bandlik dasturlari - yangi ish o'rinlarini tashkil qilish va tadbirkorlikni rivojlantirish orqali ish o'rinlarini oshirish lozim.

Ijtimoiy himoyani kuchaytirish - subsidiyalar va ijtimoiy yordam dasturlari kambag'al qatlamni qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi.

Tibbiy xizmatdan foydalanish - kam ta'minlangan aholi qatlamini sifatli davlat tibbiy xizmatidan foydalanishni tashkil etish.

Tengsizlikni kamaytirish maqsadida davlat xarajatlaridan maqsadli foydalanish va boshqa ustuvorliklarni belgilash, soliq va budget-moliya tizimlarini qayta yo'naltirish muhim bo'lib qoladi. Bir avlod kelajak avlodlar o'rtasidagi daromad va boylik, tez o'zgaruvchan axborot texnologiyalari asrida texnologiyalardan hamma manfaati uchun foydalanish lozimdir. Aholi farovonligi qanchalik yaxshilansa, mamlakat barqarorligi shunchalik mustahkam bo'ladi.

Adabiyotlar ro'yhati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Kambag'allikni qisqartirish va aholi turmush farovonligini oshirish borasidagi chora-tadbirlarni yangi bosqichga olib chiqish to'g'risida"gi farmoni. 2024-yil 23-sentabrdagi PF-143-son.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston Taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi farmoni. 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston-2030" strategiyasi to'g'risidagi Farmoni. 2023-yil 11-sentabrdagi PF-158-son
4. Mirziyoyev Sh. M. Taraqqiyot strategiyasi. - T.: O'zbekiston, 2022.
5. Томас Пикетти Капитал в XXI веке. Франция. Crystalbook. 2021.05.
6. Дюркгейм Э.Д. Метод социологии. Южно-Русское издательство. 1899
7. Дюркгейм Э.Д. О разделении общественного труда. (1996)
8. Дюркгейм Э.Д. О разделении общественного труда. Метод социологии. (1991)

9. Qobilova, S. (2023). Aholining turmush farovonligini yaxshilashning ijtimoiy-iqtisodiy masalalari. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, (11-12).
10. Qobilova, S. (2024). Iqtisodiyotda kambag'allik darajasini qisqartirishda moliya bozori instrumentlaridan foydalanish imkoniyatlari. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 1(4).
11. Сайткулова, М., & Кабилова, Ш. (2024). Инструменты финансового рынка в сокращении уровня бедности в экономике Республики Узбекистан. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 1(5).
12. Кабилова, Ш. Ж. (2024). НАСЕЛЕНИЕ И СОЦИАЛЬНОЕ НЕРАВЕНСТВО: ПРИЧИНЫ И КРИТЕРИИ. СОВРЕМЕННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ИССЛЕДОВАНИЯ, 1(2), 89-97.
13. Djuraevna, K. S. (2024). POPULATION AND SOCIAL INEQUALITY: CAUSES AND ANALYSIS. *IZLANUVCHI*, 1(1), 125-132.
14. Кабилова Ш.Ж., Очилов А.А. (2024). [СОЦИАЛЬНАЯ СТРАТИФИКАЦИЯ И СОЦИАЛЬНОЕ НЕРАВЕНСТВО: ПРИЧИНЫ И АНАЛИЗ](#). ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ 12 (59), 171-181
15. K Shaxnoza (2023). [SOTIO-ECONOMIC ISSUES OF IMPROVING THE LIVING WELFARE OF THE POPULATION](#). BEST JOURNAL OF INNOVATION IN SCIENCE, RESEARCH AND DEVELOPMENT., 490-494p.
16. Кабилова Шахноза Жураевна Повышение благосостояния стран мира и страны. Илм фан хабарномаси. 2025, 30.08.
17. Birlashgan Millatlar tashkilotining rasmiy sayti (BMT) //un.org
18. Jahon banki rasmiy sayti (AQSH) // vseмирnyjbank.org
19. AQSH Xalqaro Taraqqiyot Agentligi (USAID) // usaid.gov